

Notitie gladheidsbestrijding gemeente Heerde

De zorgplicht van de gemeente.

In artikel 16 e.v. van de Wegenwet is uitdrukkelijk geregeld dat bij de gemeente de zorg rust voor het in goede en veilige staat houden van openbare ruimte. Het belangrijkste onderdeel binnen de openbare ruimte zijn de wegen.

De gemeente is verantwoordelijk voor de wegen die bij haar in beheer zijn. Ook het bestrijden van gladheid op wegen behoort tot deze zorg. De gemeente kan hierop aangesproken worden!

Bij gladheidsbestrijding gaat het om een inspanningsverplichting van de gemeente en niet om een resultaatsverplichting. Hiermee wordt bedoeld dat van de gemeente, als wegbeheerder, mag worden verwacht dat deze zich voldoende inspant om de wegen in een veilige staat te laten zijn. Van de weggebruiker mag ook wat worden verwacht. Hij of zij moet bij winterse omstandigheden met een grote mate van oplettendheid en voorzichtigheid aan het wegverkeer deelnemen. Beter is het nog om bij extreme omstandigheden (b.v. zware ijzel!) helemaal niet de weg op te gaan. In dit soort omstandigheden kan de wegbeheerder dan ook niet zonder meer aansprakelijk worden gesteld voor eventuele ontstane schade.

Voor de gemeente, als wegbeheerder, is het van groot belang dat er een duidelijk beleid wordt gevoerd ten aanzien van de gladheidsbestrijding. Dit kan bijvoorbeeld door jaarlijks voor de mogelijke winterperiode de inwoners van de gemeente (en regio) te informeren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van voorlichting in de plaatselijke / regionale bladen.

Huidige werkwijze (curatief strooien).

De gemeente Heerde heeft vanuit het verleden geen vastgesteld gladheidsbestrijdingsplan. Wel wordt op een gestructureerde wijze de gladheidsbestrijding uitgevoerd.

De gemeente Heerde strooit droog, ofwel curatief. Dit houdt in dat pas gestrooid kan worden als het glad is. Er is dus niet gekozen voor de preventieve methode die uitgaat van voorafgaand aan gladheid strooien.

Binnen de gemeente is een wachtdienstregeling ingesteld. Op basis van deze regeling zijn coördinatoren van de gemeente Heerde 24 uur per dag bereikbaar. Het systeem is erop gebaseerd dat de coördinator bij (naderende) gladheid wordt geïnformeerd door de provincie Gelderland die preventief strooien. Samen met de weersinformatie en de -verwachtingen van het bureau Meteoconsult wordt de situatie binnen de gemeentegrenzen afgewogen. Daarbij wordt ook overleg gevoerd / afgestemd met buurgemeenten.

Vanaf het meldingsmoment van de provincie houdt de coördinator van de gemeente in de gaten of het glad wordt. Vaak is het dan zo dat na de melding van de provincie gladheid uitblijft (en ook neerslag). In de daarop volgende nachten moet de coördinator dan alert zijn om op tijd te kunnen reageren op gladheid. Dit betekent concreet dat hij constant de wegsituatie moet bewaken en interpreteren.

Als gladheid geconstateerd wordt, roept de coördinator medewerkers op die meedraaien in de wachtdienst(winter)regeling. De voertuigen waarmee gestrooid worden zijn: 2 vrachtauto's en 3 transportbussen. Verder wordt met een tractor het zout geladen op de strooiers behorend bij de vrachtauto's. Bij sneeuwval zijn sneeuwplougen beschikbaar die bevestigd worden aan de voertuigen. Een tweede ploeg medewerkers wordt dan aanvullend opgeroepen om ondersteuning te bieden.

De route die gereden wordt ligt vast in kaartmateriaal en is opgedeeld in twee delen. Met omliggende gemeenten en wegbeheerders zijn afspraken gemaakt over overlap van routes en de daarmee samenhangende verdelingen.

In eerste instantie worden alleen de belangrijkste routes gestrooid. Dit is de hoofdroute. Normaliter kan deze route binnen 3 uur na de oproep naar de medewerkers gestrooid zijn.

Bij blijvende gladheid wordt ook na het strooien van de hoofdroute de overige geselecteerde wegen (van enige importantie) gestrooid. Dit vergt ca. 2 uren extra.

Preventief strooien i.c.m. gladheidsmeldsystemen / meteorologische hulpmiddelen.

Bij preventief strooien wordt al gestrooid voordat het glad wordt. We hebben het dan over nat strooien. Rijkswaterstaat en provincie strooien al sinds jaar en dag preventief. Ook het grootste deel van de gemeenten is hier de laatste jaren toe overgegaan.

Het systeem is er op gebaseerd dat met behulp van gladheidsmeldsystemen en meteorologische hulpmiddelen kan worden bepaald of en wanneer een wegdek glad zal worden. Deze systemen worden steeds verfijnder en betrouwbaarder. Op basis van deze informatie zijn gerichte strooiacties mogelijk en blijven overbodige acties (omdat het toch niet glad wordt) tot een minimum beperkt. De daadwerkelijke strooiactie wordt uitgevoerd met de zelfde voertuigen als bij droog strooien. Het verschil is dat aan de strooier een tank wordt toegevoegd, waarin zout water wordt opgenomen. Dit vocht wordt tijdens het strooien toegevoegd aan het droge zout. Het mengsel hecht zich dan makkelijk aan de verharding.

Vergelijk preventief- / curatief strooien.

Sinds jaren wordt het huidige systeem m.b.v. droog strooien (curatief) gehanteerd. In de loop der tijd is dit systeem verder verfijnd. De nadelen van dit systeem, t.o.v. preventief strooien, zijn:

1. Het weer is ongewis en niet altijd grijpbaar. Het is lastig om altijd de zekerheid te bieden dat de weg goed begaanbaar blijft. Ook bij preventief strooien blijven interpretaties een rol spelen. De kans op niet begaanbare wegen neemt echter wel sterk af. Er wordt een betere service verleend richting burger.
2. De verkeersveiligheid neemt toe met preventief strooien.
3. Het systeem van preventief strooien sluit aan bij de werkwijze en veiligheid die andere wegbeheerders bieden, zoals de gemeente Oldebroek, provincie Gelderland en Rijkswaterstaat. Ook de gemeente Epe heeft het voornemen om in de volgende winterperiode preventief te gaan strooien.
4. Over het algemeen kan de strooiactie plaats vinden bij relatief goede weersomstandigheden als het nog niet glad is. De belasting van medewerkers neemt af en de arbeidsomstandigheden verbeteren en worden veiliger.
5. De gemeentelijke coördinator moet woonachtig zijn binnen de gemeente Heerde (in verband met reactietijd/aanrijtijden en veiligheid) en daarnaast feeling hebben met het vakgebied (civiel). Gezien het aantal medewerkers dat voldoet aan deze eis wordt het steeds lastiger om bij ziekte of uitval de coördinatie in stand te houden.
6. Bij preventief strooien kunnen de reactietijden en aanrijtijden worden opgehoogd. Dit biedt mogelijkheden om medewerkers die wonen buiten de gemeente Heerde, te betrekken bij de coördinatie. Bij preventief strooien wordt per strooibeurt minder zout verbruikt; dit is minder milieubelastend.

Het nadeel van preventief strooien in relatie tot het conventionele systeem van droog strooien is dat er meer stooibeurtten zullen plaatsvinden. De voorspellingen op basis waarvan bij preventief strooien wordt uitgerukt komen niet altijd uit en dan is het voor niets geweest. Dit is slechts deels waar omdat de betrouwbaarheid van de meteorologische metingen en voorspellen steeds beter worden.

Als op een preventieve strooibeurt niet direct gladheid volgt is de inzet niet altijd voor niets geweest. Na enkele dagen kan het zout dan nog haar werk doen als gladheid alsnog invalt. De wegbeheerder die preventief strooit hoeft in deze periode niet te reageren. Dit is anders bij curatief strooien. De coördinator heeft dan reeds vele uren inspectie gemaakt (tijdens nachtelijke uren) om te kunnen reageren op invallende gladheid. Het is regelmatig voorgekomen dat dan na twee dagen alsnog gestrooid moet worden.

Nieuw beleid.

Met ingang van de winterperiode 2010 / 2011 is het voornemen om preventief te gaan strooien. Het voornemen hiertoe is genoemd op de investeringslijst 2008.

Hieronder worden de onderdelen genoemd die hiermee samenhangen en belangrijk zijn voor het te voeren beleid rondom preventief strooien:

1. Personeel:

De gemeente Heerde heeft in het verleden regelingen opgezet met betrekking tot inzet van personeel bij gladheidsbestrijding. Deze blijven van kracht.

2. Melding:

Op dit moment loopt de alarmering via de provincie. Zij hebben in de regio meetpunten die wegdektemperatuur, vochtgehalte en zoutconcentratie weergeven. De gegevens vanuit deze meetpunten in combinatie met weersverwachtingen worden geïnterpreteerd door deskundigen. Deze interpretaties kunnen aanleiding geven tot een mogelijke strooiactie. Daarbij zien we vaak dat de provincie een beslissing over een strooiactie neemt aan het begin van de avond.

Aan de samenwerking met de provincie kleeft een groot nadeel. De provincie neemt in alle gevallen geen enkel risico. Bij een kleine kans op gladheid wordt er vaak al gestrooid terwijl wij meer zekerheid

willen hebben. Verder gaan zij bij de afweging om een strooiactie te ondernemen uit van verwachtingen/omstandigheden die buiten de grenzen van de gemeente Heerde kunnen liggen. Kort gezegd, in Elburg kan het noodzakelijk zijn te strooien terwijl dat in Heerde niet behoeft. De provincie strooit dan al haar wegen en zal ook ons alarmeren. In dat geval voor niets!

Beter is het uit te gaan van de situatie zoals deze geldt binnen de gemeente Heerde. Dit kan door naast de melding van de provincie andere gegevens te plaatsen. De weersverwachtingen voor het gebied Heerde worden dan gecombineerd met metingen binnen dit zelfde gebied. De provincie Gelderland (of Rijkswaterstaat) biedt deze service niet.

Het adviesbureau Meteoconsult verzorgt op dit moment de weersverwachtingen binnen ons gebied. De metingen door middel van een of meerdere detectoren is nog niet geregeld (zie punt 4) maar wel ingepland. Vast staat dat als beide punten goed geregeld zijn, de strooiacties nog gericht worden en overbodige strooiacties tot het minimum beperkt blijven!

3. Registratie:

In een logboek worden de momenten bijgehouden dat door de provincie (of politie / buurgemeente) wordt gealarmeerd. Ook de strooiacties worden vastgelegd met bezetting en eventuele bijzonderheden. In de nieuwe situatie zal dit gecontinueerd worden.

4. Detectie:

Zoals bij punt 2 aangegeven is de basis voor het opstarten van een strooiactie dat goede informatie verkregen moet worden. Aan de ene kant zijn dit de weersverwachtingen die een meteorologisch bureau heeft en op basis waarvan zij voorspellingen kunnen doen. Omdat deze voorspellingen onvoldoende inzicht geven in de daadwerkelijke situatie moeten deze gegevens verfijnd worden.

Verfijning kan door het plaatsen van wegdekdetectoren die informatie verzamelen. Deze detectoren moeten geplaatst worden op een koude plek waar snel slechte omstandigheden op kunnen treden. Gemeten wordt dan de temperatuur, wegdektemperatuur en de luchtvochtigheid. Daarnaast wordt gemeten wat de concentratie zout is die nog op de weg ligt. Al deze gegevens worden dan verstuurd naar het adviesbureau.

Voordelen van dit systeem zijn:

- Inzicht in de weerssituatie en de omstandigheden binnen de gemeente Heerde;
- Constante bewaking van de situatie binnen de gemeente Heerde. Concreet betekent dit dat bij kans op gladheid 24 uur per dag de wegen binnen de gemeente Heerde bewaakt worden;
- Minder inzet (en belasting) van het coördinerend personeel van de gemeente Heerde.

In de winterperiode 2009 / 2010 zal een onderzoek worden uitgevoerd om te bepalen waar de koudste plekken binnen de gemeente Heerde zich bevinden. Op basis daarvan kunnen dan 1 of meerdere wegdekdetectoren worden aangelegd. Deze kunnen tijdens de winterperiode 2010 / 2011 voor de eerste keer gebruikt worden.

5. Afstemming met buurgemeenten:

Het doel vanuit de gemeente is om eenduidigheid te krijgen in gladheidsbestrijding en in het moment en de frequentie van strooien met buurgemeenten. Net de gemeente Hattem en Epe is dit contact al geregeld. Zoals al aangegeven is ook met de provincie Gelderland contact. Ook met de gemeente Oldebroek zullen contacten worden gelegd.

6. Klachten / informatie:

De gemeente Heerde is in de winterperiode 24 uur per dag bereikbaar via een speciaal telefoonnummer. Dit telefoonnummer is bekend bij de centrale (politie)meldkamer, de provincie Gelderland en buurgemeenten. Het is niet de bedoeling dat burgers gebruik maken van dit nummer om klachten of opmerkingen te uiten. Zij kunnen daarvoor gebruik maken van de servicebalie van de gemeente, waar deze verzameld worden in een meldingssysteem.

Nb.

In het algemeen geldt de klacht dat woonwijken lang glad blijven. Voor de duidelijkheid wordt gesteld dat in de woonstraten enkel bij blijvende gladheid wordt gestrooid (geen hoofdroute). Reden hiervoor is het minimale verkeer om de goede werking van het zout te bevorderen en de moeilijke bereikbaarheid. Ter verduidelijking: belangrijke punten zoals doktersposten gelegen in woonstraten zijn wel meegenomen. Uiteraard zal bij blijvende gladheid en bij extreme omstandigheden ook op bijroutes gestrooid worden.

7. Algemeen routes:

7.1. Algemeen:

Zoals al aangegeven is er op dit moment een indeling van wegen in hoofdroutes en bij routes. Deze indeling is tot stand gekomen op basis van de volgende aspecten:

- status van de weg / route;
- gebruik van de weg / route;
- inschatting gevolgen verkeersveiligheid; kortweg als het voertuig van de weg in de berm glijdt, zijn de gevolgen minder groot dan wanneer men het water inglijdt;
- aanwezigheid van objecten (bv. huisarts) die goed ontsloten moeten worden.

In de bijlage is op kaartmaterieel de indeling weergegeven.

De laatste tijd is er meer een tendens om uit te gaan van het strooien van alleen de belangrijkste 10 routes bij de groep van hoofdroutes. Daarbij moet voorkomen worden dat een reguliere strooiactie langer dan 2,5 uur duurt.

Als er 10 hoofdroutes worden aangewezen binnen de gemeente Heerde, zou dit betekenen dat de huidige hoofdroute drastisch wordt afgeslankt. Weggebruikers dienen in dat geval een langere afstand te overbruggen over niet gestrooide wegen om een hoofdroute te bereiken!

Zoals al aangegeven duurt de totale strooiactie nu ca. 3 uur gerekend vanaf het moment dat de medewerkers worden gealarmeerd. De werkelijke strooiduur (het daadwerkelijke strooien) duurt 2 tot 2,5 uur. Dit past binnen de richtlijnen die gesteld zijn.

We zien dat de maximale tijdsduur van strooien niet wordt overschreden. Er is dus geen aanleiding om de route in te korten. Het voorstel is dan ook om de huidige hoofdroute te handhaven. Bijkomend voordeel daarbij is dat deze route vanuit het verleden verder verfijnd is en dus vrij compleet.

7.2 Route spoorlijn:

Het fietspad dat loopt over de oude spoorlijn van Zwolle naar Apeldoorn is niet opgenomen in onze strooiroute. Ook de fietsroute vanaf de Elburgerweg langs de wijk 'de Bovenkamp' is niet opgenomen. Over deze trajecten zijn in de afgelopen winterperiode (2008/2009) veel vragen en klachten binnen gekomen. Burgers vragen zich af waarom dit fietspad niet wordt gestrooid.

Het betreft een recreatief fietspad dat in beheer en onderhoud is bij het recreatiegemeenschap Veluwe. Hun beleid is om geen recreatieve fietspaden te strooien en zij zijn ook niet van plan dit te heroverwegen. Aan de beide genoemde trajecten kan een hogere status gegeven worden dan recreatief fietspad. Zij vervullen een duidelijke ontsluitingsfunctie voor fietsers tussen de verschillende kernen. Binnen het totaal zouden deze dan ook aangemerkt worden als hoofdroute. Daar moet wel de kanttekening bij worden gemaakt dat deze fietspaden qua vormgeving niet voldoen (met name gewenste breedte). Op dit moment lopen contractbesprekingen voor overname van de fietspaden met het recreatiegemeenschap. Het plan is nu om met ingang van 1 januari 2010 het beheer en onderhoud van een aantal fietspaden, waaronder de 2 genoemde trajecten, over te dragen aan de gemeente Heerde. Pas wanneer exact duidelijk is wanneer de paden worden overgedragen en in welke vorm en toestand kan besloten worden over onderhouds- en beheersmaatregelen voor de toekomst. Dit geldt dus ook voor het beheersaspect strooien. In het jaar 2010 zal een herziening van de routes plaats vinden waarbij ook deze trajecten worden meegenomen.

7.3. Bijroute strooien?

Zoals bij 7.1 genoemd is er een indeling in hoofd- en bijroutes. Bij (verwachte) gladheid wordt de hoofdroute gestrooid. Uitgangspunt is dat de bijroute niet gestrooid wordt. Enkel bij blijvende gladheid wordt deze gestrooid. Daarbij is uitgangspunt dat dit strooien gebeurt tijdens reguliere werktijd (overdag). Wanneer de coördinator inschat dat ook tijdens het weekeinde de gladheid aanhoudt kan ook dan de bij route gestrooid worden.

8. Opslag:

Op dit moment wordt gestrooid vanaf de zoutloods aan de Zwarteweg. Hier is een loods aanwezig waarin het zout ligt opgeslagen. Deze locatie gaat verkocht worden. De bedoeling is om een zoutloods te bouwen op de nleuw te realiseren gemeentewerf aan de Veldweg. Of deze al gebruikt kan worden tijdens de winterperiode 2010/2011 is onzeker. Ook mogelijkheden voor verlengd gebruik van de locatie aan de Zwarteweg is onzeker. In de loop van het jaar 2010 dient hierover meer duidelijkheid te komen.

9. Materieel:

Ook bij preventief strooien zijn in de nieuwe situatie 5 combinaties en de tractor nodig voor het strooien. De bestaande strooiers moeten omgebouwd of vervangen worden om met nat zout te gaan strooien. Verder zal bezien moeten worden in hoeverre de bestaande voertuigen voldoen om de nieuwe massa's (de strooier wordt zwaarder) te kunnen vervoeren.

Een zoutmenginstallatie moet worden aangeschaft in combinatie met een voorraadtank voor zoutvloei-stof.

De combinatie die de fietspaden strooit is te breed om op alle locaties goed uit de voeten te kunnen. Er moet gezocht worden naar een smaller voertuig (op de investeringslijst staat hier al geld voor opgenomen). Daarnaast is het zaak de fietspaden (zo mogelijk) breder te maken. Hiermee zal bij de reconstructies van fietspaden rekening worden gehouden. Zo is ook het fietspad langs de Zwolseweg recent verbreed.

Financieel.

De kosten voor het bestrijden van gladheid zijn uit te splitsen in een aantal onderdelen. Hierbij is een tweedeling te maken in investeringen (=directe kosten) en gevolgen voor de exploitatie.

1. Investerings:

In de afgelopen jaren zijn een aantal strooiers genoemd voor vervanging op de investeringslijst. In afwachting van de overgang naar nat-zout strooien zijn deze investeringen nog niet gedaan en doorgeschoven. Verder zijn op de investeringslijst gelden opgenomen om een zoutoplos- en opslaginstallatie in te richten in combinatie met de realisatie van een gladheidsmeetpunt.

2. Exploitatie:

Wanneer gekozen wordt voor de methodiek van nat-zout strooien zal dit effecten hebben voor de exploitatie. Deze effecten zijn:

- inzet is afhankelijk van de intensiteit en de duur van de winter (strengere of slappere winter);
- per strooibeurt is minder zout nodig;
- de hoeveelheid strooibeurt zal waarschijnlijk (licht) toenemen. Dit heeft er mee te maken dat met het oude systeem net voor of tijdens de gladheid gestrooid wordt. Met het nieuwe systeem wordt ook gestrooid als de kans groot is op gladheid in de uren die komen. Als het dan niet glad wordt is er ook gestrooid.
Daar staat tegenover dat wanneer het meetsysteem in werking is de betrouwbaarheid van de voorspelling op basis waarvan een strooiactie wordt uitgevoerd toeneemt. Er zullen dus minder onnodige strooiacties volgen.

In afwachting van de overgang naar zout strooien kunnen de huidige bedragen in de exploitatie dus in stand blijven. Bij invoering zal naar de stand van zaken een inschatting worden gemaakt van de exploitatiekosten in de nieuwe situatie.

Planning / concreet.

De volgende stappen kunnen onderscheiden worden:

- Per direct conformeren aan de werkwijze beschreven in het gladheidsbestrijdingsplan;
- Dit ook kenbaar maken aan burgers door ter inzage legging van dit plan voor burgers van de gemeente Heerde;
- Afstemming zoeken met de gemeente Oldebroek;
- In de periode januari / februari 2010, uitvoeren van een koudemeting om een locatie te bepalen voor een of meerdere gladheidsmeetpunten;
- In het najaar van het jaar 2010 uitvoering geven aan de inrichting van een of meerdere gladheidsmeetpunten binnen de gemeente;
- In het jaar 2010 de strooiroutes herbezielen in het kader van de inpassing van nieuwe routes;
- Bij in gebruik name van de nieuwe gemeentewerf overgaan op de methodiek 'preventief strooien'.

Bijlagen.

- routekaart I t/m V.